

Fogyatékos tanulók szabadidős preferencia- rendszerének elemzése egy kutatás tükrében

An Analysis of the Leisure Preference System of Students with Disabilities in the Light of a Study

N. LAOUES-CZIMBALMOS¹, É. BÁCSNÉ BÁBA PROF.², K. MEZŐ³, D. KÓNIGH-GÖRÖGH⁴, A.
MÜLLER DR.⁵

¹Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar, Művészetnevelési, Sport és Egészségnevelési Tanszék, laoues.nora@ped.unideb.hu

²Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vidékfejlesztés, Turizmus- és Sportmenedzsment Intézet, Sportgazdasági- és Menedzsment Tanszék, bacsne.baba.eva@econ.unideb.hu

³Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar, Gyógynevelési Intézet, mezo.katalin@ped.unideb.hu

⁴Károli Gáspár Református Egyetem, Tanító Képző Főiskolai kar, Pedagógusképző Intézet, kgoroghdora@gmail.com

⁵Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vidékfejlesztés, Turizmus- és Sportmenedzsment Intézet, Sportgazdasági- és Menedzsment Tanszék, muller.anetta@econ.unideb.hu

Absztrakt. A fogyatékos személyek és a megváltozott munkaképességűek számának növekedésével, valamint a fogyatékosokkal élő személyek célcsoportját érintő kutatások az elmúlt évtizedekben vettek lendületet. A kutatások igen sokrétűek, melyek vizsgálják a fogyatékos személyek munkaerőpiaci helyzetét, szabadidő-fogyasztási szokásaikat vagy a sportolásukat támogató és gátló faktorait.

A kérdőíves kutatásunkban a 8-18 éves fogyatékos gyerekek szabadidős és sportfogyasztási szokásait ismertetjük és elemezzük (N=639). Az adatokat spss szoftverrel dolgoztuk fel, ahol alapstatisztikát és összefüggésvizsgálatot végeztünk. Az eredmények azt igazolják, hogy a fogyatékos gyerekek szabadidőeltöltésében is a passzív tevékenységek dominálnak (TV, zenehallgatás). A sportfogyasztás (aktív és passzív) a fiú válaszadók között jelent meg dominánsabban, a lányok preferenciarendszerében kevésbé jelent meg. A sportolás motivációjában az egészségmegőrzés állapotjavítás mellett a szórakozás, társaság is megjelent.

Kulcsszavak: fogyatékos gyerekek, szabadidős tevékenységek, sportolás

Abstract. With the increase in the number of disabled people and people with disabilities, research on the target group of people with disabilities has gained momentum in recent decades. Research is very diverse, looking at the labor market situation of people with disabilities, their leisure-time habits, or the factors that support and inhibit their sport.

In our questionnaire research, the leisure and sporting habits of children with disabilities aged 8-18 are described and analyzed (N = 639). Data were processed with spss software, where basic statistics and contextual analysis were performed. The results confirm that passive activities (TV, listening to music) dominate the leisure activities of

children with disabilities. Sports consumption (active and passive) was more prevalent among male respondents and less prominent among girls. In the motivation of sports, besides improving the state of health, entertainment and company appeared.

Keywords: people with disabilities; recreation; leisure and sports; sports motivation

Bevezetés

A szabadidős tevékenységek vizsgálatára egyre több tanulmány fókuszál, hiszen a minőségi élet az életminőség javításának egyik eszköze, melyez a különböző rekreációs és relaxációs tevékenységek jelenthetik az egyik eszközt [12] [48] [18] [73] [76] [89] [14]. A szabadidős aktivitások segíthetnek a munkában és fizikai terhelésben megfáradt ember energiáinak és munkavégző képességének a helyreállításában [41] [17] [30]. A gyerekek és diákok esetében az iskolai terhelés utáni pihenést és kikapcsolódást jelentheti [54] [15] [7]. Számos szakirodalom kiemeli a szabadidős tevékenységeknek a pihentető szerepén kívül a fejlesztő szerepét vagy akár a rehabilitációban és terápiás eljárásokban betöltött szerepét is [4] [39] [7].

A különböző generációk szabadidős tevékenységek preferenciarendszerével, jellemző szabadidőeltöltési szokásaival igen sok hazai és nemzetközi kutatás foglalkozik, mely leginkább a sportolás egészségfejlesztő és preventív szerepét hangsúlyozza [78] [76] [15] [63] [40] [91] [92] [93] [94] [95]. Más kutatások arra hívják fel a figyelmet, hogy a strukturált szabadidőeltöltés, melyben a sport is meghatározó szerepet kap - a gyerekek és felnőttek esetében is - védő tényezőként képezhet a káros szenvedélyek életmódelemmé válásával szemben [11] [85] [67] [53]. A trendkutatások tapasztalatai jelzik nekünk az éppen aktuális fogyasztói szokásokat. A szabadidős sportterületét meghatározó trendek azt mutatják, hogy a szórakoztató funkció és az élménykeresés egyre fontosabb motivációként jelenik meg a fogyasztói szokásokban [36], mely motiváción túl az egészségmegőrzés [68], a jó társaság vagy a sport képességfejlesztő szerepe [16] is markánsan megjelennek. A turizmusban és szabadidőben megvalósuló rekreációs tevékenységek keresleti és kínálati elemeivel számos kutatás [66] [27] [63] [30] [87] foglalkozik, mivel nem csak az önmegvalósításhoz, az aktív pihenéshez, a szórakozáshoz járulhat hozzá, de az egészséges életmód hollisztikus megvalósításához is [13] [73] [43]. A szabadidős tevékenységek tehát a kutatások szerint is egyre fontosabb szerepet játszanak a turizmusban is, hiszen a szolgáltatók számára a versenyképesség egyik meghatározó eleme. A rekreációs kínálat fejlesztését igénylik a vendégek, melyet az üdülésük alatt is igénybe vesznek. A szabadidős kínálat turisztikai szerepét és jelentőségét is több kutatás [29] [20] [81] [62] [61] [6] [64] [19] helyezi a vizsgálat középpontjába.

A rekreáció azonban nem csupán az egészséges vagy ép célcsoport számára nélkülözhetetlen de a fogyatékos személyeknek is alapszükséglet ahhoz, hogy az állapotukat az életminőségüket megőrizni vagy javítani tudják [44]. Kimutatták, hogy a szabadidős tevékenységek ezek között is a sport hozzájárul az ép és a fogyatékos személyek mentális és fizikai egészségi állapotának megőrzéséhez és javításához [25] [90] [26] [72] [24] [80]. A rekreációs tevékenységeknek nem csak a pihentető de fejlesztő szerepe is igazolt, így az orvostudomány is felhasználja ezeket az eszközöket a komplex terápia során, melyeknek az eredményessége bizonyított. Kutatások erősítik meg azt, hogy a betegek állapota és a

szubjektív életminősége is javul a különböző szabadidős programok terápiás céllal történő alkalmazása után [23] [83] [45] [2] [33] [32] [3] [1], melyet a betegek igényelnek és használják ezeket a különböző programokat az egészségügyi intézményekben a kezelésük alatt (túra, légző és relaxációs technikák, mozgás és tudatos légzés összekapcsolása, egyéb sportprogramok, masszázs, wellness) annak érdekében, hogy az állapotuk javuljon [71] [74] [75].

Mivel a fogyatékos személyek és megváltozott munkaképességű személyek száma nő, így egyre több hazai és nemzetközi kutatás található a fogyatékos személyek fizikai aktivitásának nemzetgazdasági vonatkozásairól [47] [65], a fizikai aktivitást támogató és gátló faktorokról [69] [19] [46] az értelmi sérültek inkluzív sportolásának szerepéről a szocializációban betöltött helyéről [22], vagy a fogyatékos személyek fizikai aktivitásvalt és mindennapi élettevékenységével és életmódjával kapcsolatban [51], vagy a megváltozott munkaképességű személyek munkaerőpiaci helyzetéről [52] [9] [37] [38] [70] is több tanulmány számol be.

A fogyatékos személyek sportjával kapcsolatos kutatások Magyarországon a rendszerváltás után kezdtek el megjelenni és a kutatások száma utána kezdett el a számuk növekedni. A fogyatékos személyek sportja kétoldalú, hiszen míg az élsportra (parasport) sokkal nagyobb állami támogatást és kiemelt figyelmet fordítottak addig a szabadidősport-lehetőségek kínálata nem kapott sem olyan mértékű támogatást sem olyan mértékű publicitást [55].

A jogszabályi háttérváltozás ellenére, mely biztosítja az esélyegyenlőséget, az mondható el, hogy a fogyatékos személyek többsége nem végez rendszeresen szabadidős sporttevékenységet. Hazai kutatások arról is beszámolnak, hogy a sportolásukat segítő speciális intézmények, vagy szolgáltatások, akadálymentesített infrastruktúra hiánya a szabadidős sporttól és rekreációtól való távolmaradást eredményezi [86] [82] [34] [42] [88] [84] [59], így még a részvételük mindig alacsony és kevesen vannak azok, akik rendszeresen végeznek szabadidős sportot.

A rekreációs tevékenységek sokaságából a rendszeres sportolás jelentőségét hangsúlyozza több szerző a fogyatékos személyek körében [79] [35] [56] [21] [57], mivel a rendszeres sportolás a testi, lelki és szociális jó közérzetük kialakítását segítve az állapotukat és szubjektív jólétüket is pozitívan befolyásolja. Mivel a fogyatékos személyek elszigeteltebben élnek az ép társaiktól így a sport a társadalmi integrációjukat is segíti.

A sport alkalmas a kondicionális és koordinációs képességek az egész emberi motórium fejlesztésére, és az érzelmi stabilitáskialakításában is meghatározó a szerepe. A sport által olyan pozitív személyiségjegyek alakulnak ki, mint a küzdeni akarás, fair play, a mások segítése, az önfeláldozás, a kitartás, stb mely segíti azoknak a kompetenciáknak a kialakítását, mely a pozitív önértékeléshez vagy a pozitív énkép és a well-being kialakításához is hozzásegíti a fogyatékos személyek [49] [10]. A sport segít leküzdeni az izolációt, a társadalomtól való elszigetelődést is, mely a fogyatékos személyek egyik gyakori problémája [50]. A sport a társadalomba való beilleszkedést és az integrációt is erősítheti a fogyatékos személyek vagy hátrányos helyzetű csoportok esetében [54].

1. Anyag és módszer

1.1. A kutatás bemutatása

A fogyatékos tanulók körében végzett kérdőíves kutatásunkat az Észak-alföld és Észak-Magyarország régióban, négy megyéjében (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megye) vizsgáltuk. A válaszadók általános- és középfokú oktatási intézményben tanulnak, akik gyógypedagógiai és integrált nevelésben-oktatásban vesznek részt. A felmérésben online kérdőívezést alkalmaztam. A mintába 684 diák került be, amelyből 639 fő töltötte ki értékelhetően az elemzéshez vonatkozó kérdőíveket. A kérdőívek kitöltése név nélkül történtek, az adatgyűjtésben való részvétel önkéntes volt. A kérdőív egy rövid tájékoztatással kezdődött, melyből egyértelműen kiderült, hogy az adatok a kutatómunkánk elkészüléséhez nyújtanak segítséget. A fiatalok az adatfelvétel során kérdezőbiztosok (pedagógusok) segítségével, irányításával végezték a kérdőívek kitöltését, ezért a kérdőívek mellé részletes tanári útmutatót is mellékelünk, amely az adatfelvételi instrukcióra és a felvétel ütemére vonatkozott. Az adatok kinyerése után SPSS statisztikai programmal elemeztük a kapott eredményeket az alapstatisztikán túl az összefüggések vizsgálatára Khí-négyzet próbát alkalmaztunk.

1.2. A kutatás célkitűzése

A kutatásunkban a 8-18 éves korosztály rekreációs és sportolási szokásait, valamint annak motivációs hátterét vizsgáljuk, és ennek eredményeit mutatjuk be jelen tanulmányunkban. Célunk volt megvizsgálni a fogyatékos gyerekek sport iránti attitűdjét, a sport motivációs hátterét, továbbá sportfogyasztásukat, valamint szabadidő eltöltési szokásaikat. A kutatásomban az alábbiakra kerestük a választ: Mi jellemzi a szabadidő eltöltéshez kapcsolódó attitűdjüket? Hogyan alakul a fogyatékos tanulók sportolási szokásai, sportfogyasztása? Mi motiválja a fogyatékos gyermekeket a sportolásra? A nemek tekintetében figyelhető-e meg eltérés a sportolási szokások, sportfogyasztás, sporthoz való attitűd között? Mit tapasztaltak az akadálymentesített sportlétesítményekkel kapcsolatban?

1.3. A minta bemutatása

Kérdőíves kutatásunkat az Észak-alföld és Észak-Magyarország régióban, négy megyéjében Hajdú-Bihar (45,4%), Jász-Nagykun-Szolnok (11,1%), Szabolcs-Szatmár-Bereg (27,4%) és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (16,1%) végeztük (1. ábra).

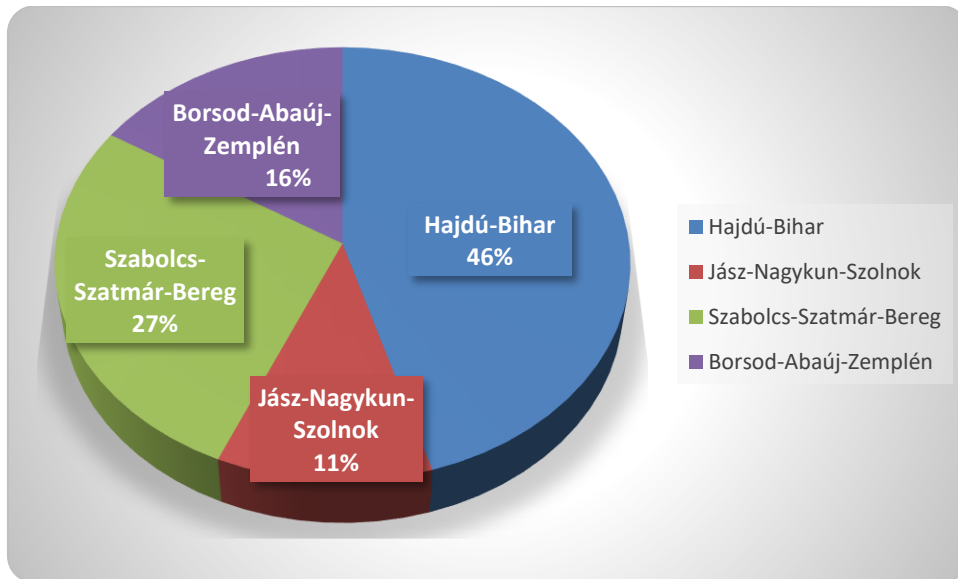

Figure 1: A válaszadók lakóhelye megye szerinti megoszlásban (Forrás: a Szerzők)

A felmérésben (n=639) 403 fő fiú (63,1%) és 236 fő lány (36,9%) adott választ a kérdőíves kutatásunkban. A válaszadók (8-18 éves) átlag életkora (13,87 év), tehát, azt lehet mondani, hogy felső tagozatos általános iskolások adták a legtöbb választ a felmérésben.

A tanulók 48,2%-a városban, 29,6%-a megyeszékhelyen és 22,8%-a községben lakik. A szülők legmagasabb iskolai végzettsége tekintetében a tanulók az alábbiakra adták választ: a 8 osztályt végzett anyák 27,4%-a és az apák 22,2%-a. Érettségi bizonyítványa van az apák 11,9%-nak, az anyák 21,9%-nak. Szakmunkás bizonyítványt szerzett az anyák részéről 18,5%-uk, az apák 29%-uk. Felsőfokú diplomát szerzett az édesanyák 13,3%-a és az édesapák 10,3%-a. A szülők legmagasabb iskolai végzettsége tekintetében voltak, olyan diákok, akik nem tudtak választ adni, az anyák 26,6%-uk, az apák részéről pedig 18,7%-uk (2. ábra).

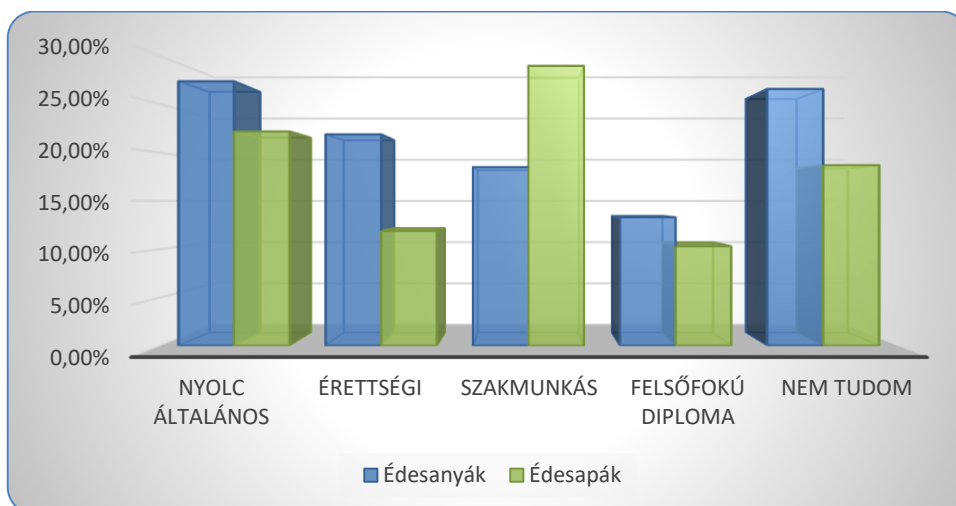

Figure 2: A válaszadók szülei iskolai végzettségének megoszlása (Forrás: a Szerzők)

Munkaerőpiaci státusz tekintetében a fiatalok szüleinek többsége (48,5%-a) dolgozik, 27,5%-a csak az édesapa, 11%-a csak az édesanya, valamint 10,3%-a nem dolgozik (egyik szülő sem), illetve érkeztek egyéb válaszok is 2,7%-a.

A kutatásunkban a demográfiai adatok megkérdezése során törekedtünk arra is választ kapni, hogy a felmérésben részt vett 8-18 éves fogyatékossgal élő korosztály, milyen fogyatékossgai típusba tartoznak. A felmért tanulók között legnagyobb arányban (49,4%) a tanulásban akadályozott. A többi fogyatékossgai ágba tartozó tanuló 12,9%-a autista, 11,9%-a egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermek. A tanulók 8,9%-a értelmileg akadályozott. A felmérésben közel azonos arányban vettek részt a beszéd fogyatékos tanuló aránya 6,2%, a mozgáskorlátozottak 4,7%, és a hallássérültek 3,1%.

2. Eredmények

2.1. Hátrányok és akadályok a fogyatékos fiatalok mindennapjaikban

A fogyatékos fiatalok mindennapjaikban különböző hátránnyal vagy akadályozottsággal találkozhatnak. A 3. sz. ábra adatiból kiderül, hogy a különböző fogyatékossgal élő fiatalokat a tanulás után (átlag=3,17, sd=1,342) leginkább a beilleszkedésben (átlag=2,48, sd=1,417) akadályozza a fogyatékossguk. Igaz, hogy ennél magas szórásértéket tapasztaltunk, ami jelzi, hogy a válaszok nem voltak egyégesek. Nyilvánvaló, hogy a fogyatékossg típusa jobban vagy kevésbé akadályozza a gyerekeket ezen a területen. Az autistának kimondottan nehézséget okoz a beilleszkedés, a társas kommunikáció. A barátkozás és ismerkedés területén is azt tapasztaltuk, hogy a fogyatékossguk nagyban akadályozza a gyerekeket (átlag=2,37, sd=1,382). A két vizsgált tényező (a beilleszkedés és a barátkozás), mely a leginkább korlátozza a fogyatékos gyerekeket. Ez hasonlóan alakul, mint amit a nemzetközi szakirodalmak is alátámasztanak, hogy a fogyatékos személyek gyakran az izolációval, elszigetelődéssel találkozhatnak, ami az egyik legnagyobb probléma esetükben [54] [50]. A fogyatékos gyerekek sportolásban az akadályozottságuk szintén magas átlag- és szórás értéket tapasztalhatunk (átlag=2,22, sd=1,417). A fogyatékossg típusa a sportolás akadályoztatottságát szintén determinálja (3. ábra).

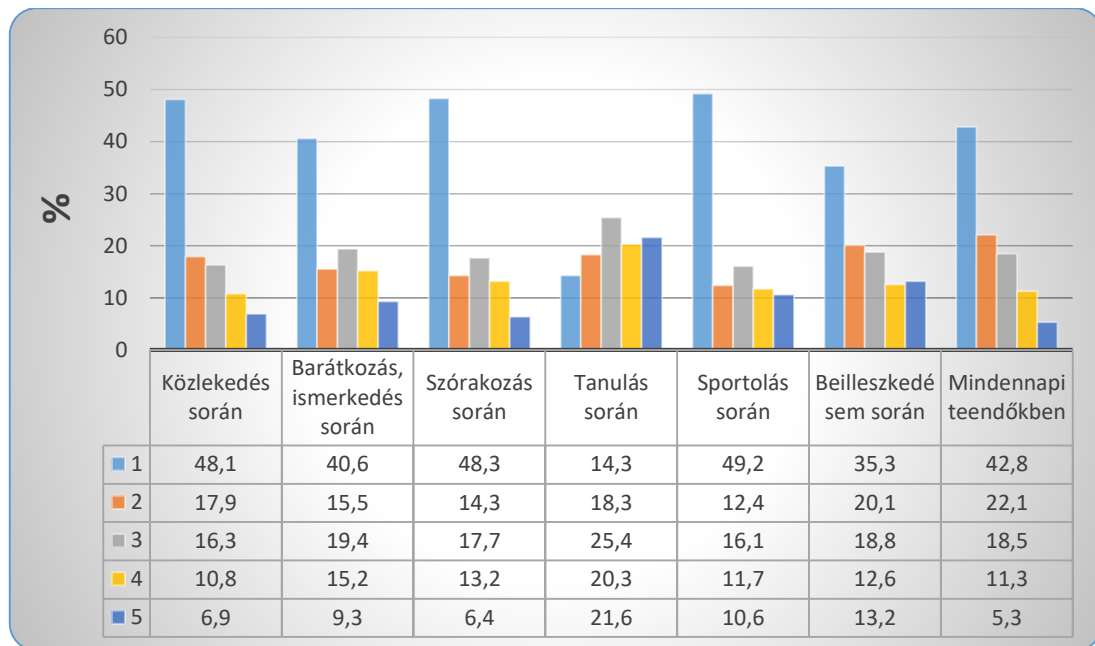

Figure 3: A fogyatékoság, mint hátráltató tényező megjelenése a gyerekek mindennapi tevékenységeiben
 Jelmagyarázat: 5= teljes mértékben jellemző, 4= nagymértékben jellemző, 3=többnyire jellemző, 2=részen jellemző, 1=egyáltalán nem jellemző (Forrás: a Szerzők)

2.2. Sportfogyasztási szokások és sportmotiváció

A fiúk 75,7%-a nyilatkozta, hogy szeret sportolni, míg a lányok csupán 62,3%-a szereti a testedzést, mely szignifikáns különbséget mutat a mintába ($\chi^2= 12,900$, $df=1$, $p=0,000$). A sportolási igényfelmérés is hasonló eredményt mutat, azaz inkább a fiúkra jellemző, hogy igényük van a sportolásra, mivel nekik a 72%-a (290 fő), addig a lányoknak csupán 61%-a (144 fő) jelezte ezt, mely szintén szignifikáns eltérést mutat ($\chi^2=8,180$, $df=1$, $p=0,004$). Tehát a megkérdezettek között az tapasztalható, hogy a fiúk jobban szeretnek sportolni, mint a lányok. A tanulók tanórán kívüli szabadidőssportolási aránya a nemek között a következőképpen alakult: a fiúk tanórán kívüli sportolási aránya 55,8%, a lányoké alacsonyabb 45,3%. A fiatalok 44,2%-a (fiú) és 54,7%-a (lány) nem sportol a mindennapos testnevelés órán kívül. Vizsgálatunk során a nemek válaszaiban alapján szignifikáns eltérést tapasztaltunk a nemek között ($p<0,05$).

A fogyatékos tanulók sportmotivációjában az egészség (34,9%), a kikapcsolódás, szórakozás (25,4%), a külső jegyek (24%), valamint a barátok, ismerősök ösztönzése (8,7%). Legkevésbé befolyásoló hatású tényező az önbizalma erősítéséért (3,2%) ösztönző ereje, a túlsúly (2,1%), valamint a verseny kedvéért (1,7%). (Lásd 4. ábra).

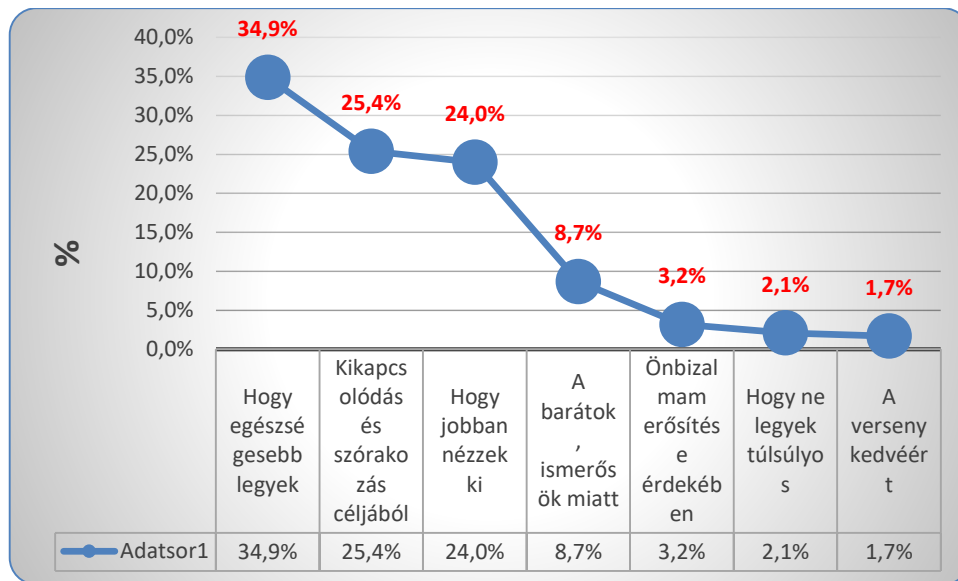

Figure 4: A sportmotiváció alakulásának megoszlása (Forrás: a Szerzők)

2.3. Szabadidős preferencia

A fogyatékossgal élő diákok körében is a passzív szabadidős tevékenységek dominálnak, a megkérdezett tanulók szabadidős tevékenységei közül a zenehallgatás (37,5%), és a tv nézés (34,4%) a leggyakoribb tevékenységek, mely eredmény hasonló képet mutat, mint az ép fiatalok esetében [28]. A lányoknál a zenehallgatás dominánsabban jelent meg, a tv nézés esetében a nemek között nem tudunk szignifikáns eltérést kimutatni (5. ábra).

A felmért tanulók tévészési szokásaiknál kiderült, hogy a sportcsatorna nézésében a nemek között szignifikáns eltérés van ($p < 0,05$). A sportcsatorna fogyasztása a fiúkra inkább jellemzőbb (9,2%) mint a lányokra (1,7%). Az olvasás esetében is szignifikáns különbség mutatkozott a nemek válaszaiban ($p < 0,05$), mivel az olvasás, mint szabadidős tevékenység inkább a lányokra jellemző (7,2%), mint a fiúkra (3,7%) (5. ábra).

A legkevésbé kedveltebb tevékenységek a fiatalok szabadidejében a tanulás (1,6%), valamint a társasjáték (5,3%) és a versenyszerű sport (3%), melyekben a nemek válaszaiban nem tudunk statisztikailag igazolható különbséget kimutatni (5. ábra).

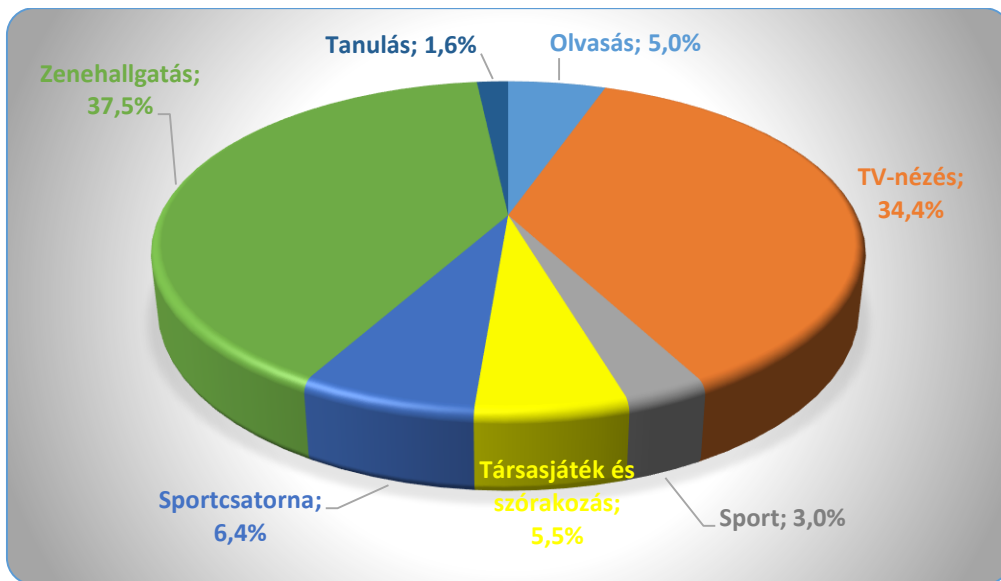

Figure 5: A felmért tanulók szabadidős preferenciáinak alakulása (Forrás: a Szerzők)

2.4. Sportolási lehetőségek jellemzői akadálymentesítettség tekintetében

Arra szerettünk volna választ kapni, hogy a sportlétesítmények, ahová járnak a fogyatékos tanuló sportolni, akadálymentesítettek-e? A következő választ adták a megkérdezettek: 41,8%-uk azt válaszolta, hogy részben, 23,8%-uk, hogy akadálymentesítettek és 34,4%-uk, hogy nem akadálymentesített környezetben sportol (6. ábra).

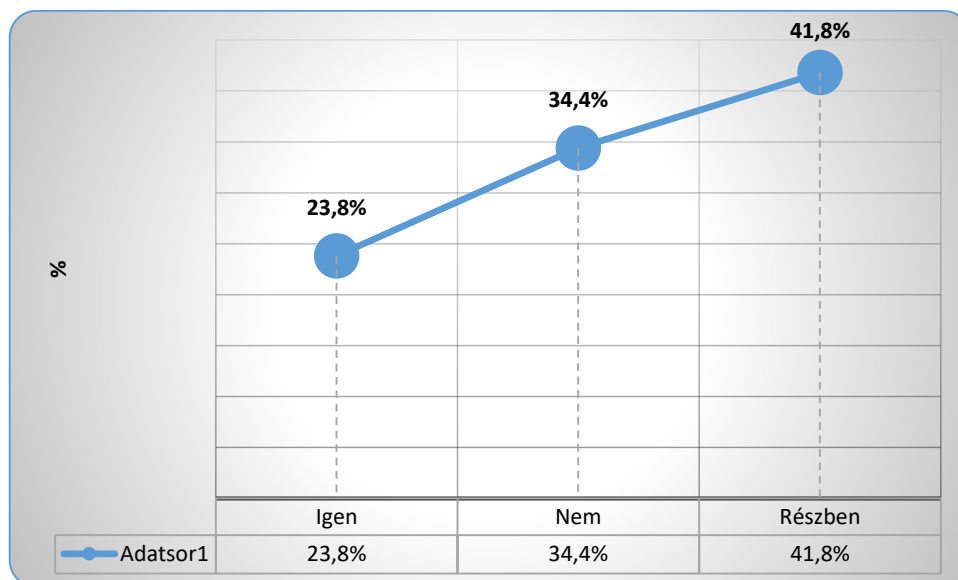

Figure 6: A válaszadók véleményeinek megoszlása a létesítmények akadálymentesítettség jellemzőiről (Forrás: a Szerzők)

3. Összegzés

A fogyatékossgal élő diákok szabadidős tevékenységeiben a passzív tevékenységek dominanciája figyelhető meg csakúgy, mint ahogy azt az épek esetében is tapasztalhatjuk. A legnépszerűbb rekreációs tevékenységnek a zenehallgatás (37,5%), és a tv nézés (34,4%) bizonyult. A nemek preferenciáiban között nem volt szignifikáns eltérés e két tevékenység tekintetében. A tévzési szokásaiknál csak a témajelleg választásban tudtunk eltérést kimutatni ($p < 0,05$), vagyis a sportcsatorna nézésében a fiúk nagyobb érdeklődése volt tapasztalható. Ez az eredmény hasonlóan alakul, mint az épek körében végzett kutatások eredményei is mutatnak, ahol a sportesemények szurkolói között akár a helyszínen vagy a tv közvetítések által is inkább a férfiak magasabb részvételi aránya igazolt. Azaz a passzív sportfogyasztás esetében az épek és fogyatékkal élők körében is a férfiak nagyobb részvételi arányával találkozhatunk [5] [8].

A fogyatékos fiatalok mindennapjaikban különböző hátránnyal vagy akadályozottsággal találkoznak, ami leginkább a tanulásban, a beilleszkedésben, a barátkozás és ismerkedés területén) és a sportolásban akadályozza őket. Az izoláció és elszigeteltség, mint a fogyatékos személyek egyik problémája a gyereke esetében is visszaigazolódni látszik ezekből az eredményekből. Így a versenysport a szabadidősport a fogyatékos személyek számára egy jó esély lehet az inklúzióra, a társadalomba való beilleszkedésre és a társas kapcsolatok ápolására is azon túl, hogy az állapotukra, életminőségükre is pozitív hatást fejt ki. Az inklúzió és befogadás nem csak a sportban de az oktatásban is fontos, hogy segítse a hátrányos helyzetű vagy fogyatékos személyek esélyeit [60].

A fiúk 75,7%-a nyilatkozta, hogy szeret sportolni, míg a lányok csupán 62,3%-a szereti a testedzést, mely szignifikáns különbséget mutat a mintába ($\chi^2 = 12,900$, $df = 1$, $p = 0,000$). Pozitív, hogy mindkét nem esetében igen magas százalék nyilatkozta, hogy a preferenciarendszerükben a sport szeretete megjelenik, így erre lehet alapozni a körükben szervezett szabadidős sportprogramok kapcsán. Ezek az eredmények hasonlóan alakultak, mint amit a korábbi kutatásainkban a pilot vizsgálatok eredményei is igazoltak [58].

A sportolási igényfelmérés is hasonló eredményt hozott, azaz inkább a fiúkra jellemző, hogy igényük van a sportolásra, mivel nekik a 72%-uk, addig a lányoknak csupán 61%-a jelezte ezt, mely szintén szignifikáns eltérést mutat ($\chi^2 = 8,180$, $df = 1$, $p = 0,004$).

A fogyatékossgal élő tanulók sportmotivációjában az egészség (34,9%), a kikapcsolódás, szórakozás (25,4%), a külső jegyek (jó kinézet, csinos alak) (24%), valamint a barátok, ismerősök ösztönzése (8,7%) dominálnak leginkább. Ezeket a motívumokat a fogyatékos gyerekek sportolását ösztönző programok marketingkommunikációjában érdemes megjeleníteni, mivel ezek ösztönzik őket a rendszeres sportolásra. A sport és fizikai aktivitás motivációs vizsgálatai az épek esetében is hasonló motivációkat azonosít, melynek sorrendje nemenként eltérő lehet [31].

A fogyatékos gyerekek számára fontos a strukturált szabadidő eltöltés. A rekreációs tevékenységek közül a szabadidősport, mely pozitívan befolyásolhatja a testi- lelki és szociális jó létezésüket, azaz a holisztikus egészségüket. Fontos, hogy ösztönözzük őket a szabadidő sportban való részvételre, segítsük ezt színes programkínálattal és megfelelő infrastruktúra biztosításával. Korábbi kutatásunk [59] eredménye szerint az akadálymentesített sportinfrastruktúra nem áll

rendelkezésre mindenki számára és az arról szóló információ is hiányos, mely nehezíti a fogyatékos személyek sportbeli részvételét.

Ezek a kutatások, melyek a keresleti oldal feltérképezését segítik hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a kínálati elemeket, az ahhoz szükséges infrastruktúrát, személyi feltételeket és a célcsoport elérése irányuló marketingkommunikációs elemeket minél hatékonyabban és a fogyatékos gyerekek igényeire szabni tudjuk kialakítani és fejleszteni.

A publikáció elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00003 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Hivatkozások

- [1] Alysha- MC. Walter- P. Bryan (2017) *Aquatic activity and emotional experience in adults with severe mental illness*. Am J Recreat Ther. 2017; 13 (3): 7-12. doi:10.5055/AJRT.2014.0074.
- [2] P. Apor (2009) *Physical activity in prevention and treatment of diabetes*. Orvosi hetilap,150 (13), 579-587.
- [3] P. Apor (2018) *A szívbetegek rehabilitációjának sportos arca*. Orvosi hetilap, 159(33), 1346-1352.
- [4] D. R. Austin- M. E. Crawford- B. P. McCormick- M. V. Puymbroeck (2015) *Recreational therapy: an introduction* (No. Ed. 4). Sagamore Publishing.
- [5] É. Bácsné Bába- R. Balogh- A. Molnár- A. Müller (2019) *Study on the Passive Sports Consumption Habits of Young Adults in the Light of Motivation and Non-Participation*. Journal of Tourism Challenges and Trends 12 pp. 9-25. 17 p. (2019).
- [6] M. Bánhidi (2016) *Rekreológia*. Budapest. Magyar Sporttudományi Társaság, 2016. 163 p.(ISBN:978-615-5187-08-7).
- [7] I. Balatoni- H. Szépné Varga- A. É. Müller- S. Kovács- N. Kosztin- I. Csernoch (2019) *Sporting habits of university students in Hungary*. Baltic Journal of Health and Physical Activity 1: Suppl. 2 pp. 27-37. 11 p.
- [8] R. Balogh- Z. Bács- V. Fenyves- A. Müller- B. Dobay- É. Bácsné Bába (2019) *Are all Marketing Campaigns in Vain if The Product is Bad? Examining Factors that Influence Demand for Football Matches*. Selye E-Studies 10:2 pp. 11-20. 10 p. (2019).
- [9] C. Barnes- G. Mercer (2005) *Disability, work, and welfare: Challenging the social exclusion of disabled people*. Work, employment and society, 19(3), 527-545.
- [10] H. R. Banack- C. M. Sabiston- G. A. Bloom (2011) *Coach Autonomy Support, Basic Need Satisfaction, and Intrinsic Motivation of Paralympic Athletes*. Research Quarterly for Exercise and Sport (82), 2011, 4: 722-730.

- [11] B. Pikó. (2005) Középiskolás fiatalok szabadidő-struktúrája, értékattitűdjei és egészségmagatartása. Szociológiai Szemle, 2, 88-99.
- [12] M. Bíró (2011) A rekreációs úszás története. *Rekreacio.eu* 2011, 1:1 pp. 14-19.
- [13] M. Bíró, A. Müller (2017) Aktív pihenés, rekreáció. Active relaxation, recreation. In: A. Dobos, J. Mika, Természeti és kultúrtörténeti értékek Eger térségében. Natural and cultural heritage in the Eger Region. Eger, Magyarország: Líceum Kiadó, 2017, pp. 128-130. 3 p.
- [14] M. Bíró- J. M. Pucso- P. Hidvégi- A. Lenténé Puskás (2019) A relaxációs és közérzetjavító szolgáltatások az Észak-alföldi régió szállodáinak kínálatában. *Acta Carolus Robertus* 9:2 pp. 15-26. 12 p. (2019).
- [15] V. Bocsi- K. Kovács (2018) A szabadidő mintázatai a középiskolákban. *Metszetek - Társadalomtudományi Folyóirat* 7: 3 pp. 64-78., 15 p. (2018).
- [16] E. J. Boda (2018) Examination of Adventure park consumers in term of motivations and amount of leisure time. *Acta Oeconomica Universitatis Selye* 7:2 pp. 33-46. , 14 p. (2018).
- [17] E. J. Boda- É. Bácsné Bába- N. Laoues-Czimbalmos- A. Müller (2019) Rekreációs fogyasztói szokások vizsgálata magyar fiatal felnőttek körében. *Különleges Bánásmód* 5: 4 pp. 33-44. , 12 p. (2019).
- [18] M. Bodolai- E. Lívják- E. Boda- M. Bíró (2016) A jóga hatása a szervezetre, szerepe a stresszkezelésben. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport* 43 pp. 51-67. , 17 p. (2016).
- [19] M. E. Block- A. Taliaferro- T. Moran (2013) Physical Activity and Youth with Disabilities: Barriers and Supports. *Prevention Researcher* 20: 18 (2013).
- [20] A. Borbély- A. Müller (2015) Sport és Turizmus. 110.p. Campus Kiadó, Debrecen. ISBN 978-963-9822-36-8. (2015).
- [21] M. Borkovits (2019) Vidéki fogyatékkal élő tanulók szabadidős sportolási szokásainak vizsgálata. In: Zs. Gósi, Sz. Boros, Patakiné, J. Bószé. *Sokszínű Rekreáció: Tanulmányok a rekreáció témaköréből*. Budapest, Magyarország: Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, 2019, pp. 40-49., 10 p.
- [22] A. Bota- S. Teodorescu- S. Serbanoiu (2014) Unified Sports - a Social Inclusion Factor in School Communities for Young People with Intellectual Disabilities. 3rd International Congress on Physical Education, Sport and Kinetotherapy (Icpeks 2013) 117: 21-26. (2014).
- [23] J. Broeren- M. Rydmark- K. S. Sunnerhagen (2004) Virtual reality and haptics as a training device for movement rehabilitation after stroke: a single-case study. *Archives of physical medicine and rehabilitation*, 85 (8), 1247-1250.
- [24] C. C. Bullock- M. J. Mahon- C. L. Killingsworth (2010) Introduction to recreation services for people with disabilities: a person-centered approach. USA. 2010 No.Ed.3 pp.526 pp. 9781571675743.

- [25] D. Coleman- S. E. Iso-Ahola (1993) Leisure and health. The role of social support and self-determination. *Journal of Leisure Research*, 25, 111-125 (1993).
- [26] C. Coyle- W. B. Kinney- B. Riley- J. W. Shank (Eds.) (1991) Benefits of therapeutic recreation. A consensus view. Philadelphia: Temple University.1991.
- [27] J. Csapó (2016) "Az aktív turizmus keresletének vizsgálata a turizmus legújabb trendjeinek tükrében." *A Turizmus Legújabb Trendjeinek Tükrében* (2016): 13.
- [28] V. Czabai- M. Bíró- P. Hajdú (2007) Az Eszterházy Károly Főiskola hallgatóinak életmódja, sportolási szokásai. *Acta Academiae Pädagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport* 34 pp. 2007. 29-38.
- [29] F. Darabos- L. Pongrácz- G. Tasnádi (2012) A lovas turizmus szerepe hazánkban, különös tekintettel az ifjúsági vendégkör ágazati motivációira. *Nyitottság és felelősség. rekreacio. eu*, 2 (2), 8-13.
- [30] B. Dobay- M. Bánhidi- J. Simonek (2018) Effects of outdoor education on traveling habits of adults in Slovakia and Hungary. *Journal Of Physical Education And Sport* 18 (2): (107) pp. 731-738. 2018.
- [31] A. Fehér- É. Bácsné Bába- A. Müller- Z. Szakály (2019) MPAM-R modellel kapcsolatos kutatások rendszerezése – Szakirodalmi áttekintés. In: Szerk., Fehér András; Szakály, Zoltán *Egészségpiaci kutatások. Debrecen, Magyarország : Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, (2019) pp. 173-183, 11 p.*
- [32] J. A. Funderburk- S. Callis (2010) Aquatic intervention effect on quality of life prior to obesity surgery: A pilot study. *Annu Ther Recreation*. 2010; 18: 66-78. (2010).
- [33] J. Gaskell- MS. Janssen (2014) Benefits of a structure swim program for children diagnosed within the autism spectrum disorder. *Am J Ther Recreation*. 2014; 13(1): 9-16. (2014).
- [34] C. Glendinning (2003) Breaking down barriers: integrating health and care services for older people in England. *Health policy*, 65 (2), 139-151.
- [35] J. Gombás (2016) Budapesten élők 18-65 év közötti látássérült személyek szabadidő-sportolási szokásainak és szabadidősport látássérültek számára akadálymentes hozzáféréseinek vizsgálata. *Doktori értekezés. Testnevelési Egyetem, Budapest. (2016).*
- [36] N. Gódnéy – M. Biró – A. Lenténé Puskás– L. Lente- A. Müller (2018) A fogyasztói szokások és trendek változásának vizsgálata a fitness területén. In: Balogh, László (szerk.) *Fókuszban az egészség. Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem Sporttudományi Koordinációs Intézet*, pp. 9-18. 10 p.
- [37] B. Greve (2009) The labour market situation of disabled people in European countries and implementation of employment policies: a summary of evidence from country reports and research studies. *Academic Network of European Disability Experts (ANED)*.
- [38] E. Hall- R. Wilton (2011) Alternative spaces of 'work'and inclusion for disabled people. *Disability & Society*, 26 (7), 867-880.

- [39] B. L. Hawkins- J. A. Townsend- B. A. Garst (2016) Nature-based recreational therapy for military service members: A strengths approach. *Therapeutic Recreation Journal*, 50 (1), 55.
- [40] J. Herpainé Lakó- D. Helmeczi- K., J. Plachy (2019) A múzeumok gerontagógiai és rekreációs szerepe az időskorúak szabadidő-eltöltésében. *Recreation: A Közép-Kelet-Európai Rekreációs Társaság Tudományos Magazinja* 9: 3 pp. 34-37. , 4 p. (2019).
- [41] P. Hidvégi- M. Bíró- A. Müller- P. Váczi (2017) Testnevelési program a munkahelyi egészségfejlesztésben. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport* 44 pp. 115-138. , 24 p. (2017).
- [42] P. Hidvégi- M. Bíró- A. Lenténé Puskás- M. J. Pucskok- A. Tatár (2018) Fogyatékkal élők turizmusának lehetőségei az Észak-alföldi régióban. In: L. Balogh, Fókuszban az egészség. Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem Sporttudományi Koordinációs Intézet, 2018, pp. 158-164.7 p.
- [43] P. Hidvégi- M. Bíró- A. Müller (2015) A rekreáció elmélete és módszertana 2.: Egészségfejlesztés. Eger, Magyarország: Líceum Kiadó 2015, 25 p.
- [44] P. Hidvégi- L. Honfi (2008) Fogyatékos személyek rekreációja. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series: Sectio Sport* 35: pp. 21-36. (2008).
- [45] J. Hodges- K. Luken- B. Zook (2001) Recreational therapy can help adult brain injury survivors get back into the community. *North Carolina Medical Journal*. 62. 355-8. (2001).
- [46] E. A. Jaarsma- P. U. Dijkstra- J. H. B. Geertzen- R. Dekker (2014) Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: A systematic review. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 24 (6), 871-881.
- [47] C.C. Johnson (2009) The Benefits of Physical Activity for Youth with Developmental Disabilities: A Systematic Review. *American Journal of Health Promotion* 23: 157-167. (2009).
- [48] I. Juhász- J. Kopkáné Plachy- K. Kiszela- M. Bíró- A. Müller- L. Révész (2015) Időskorúak rekreációs fizikai aktivitásának hatása a kardiorespiratorikus rendszerre. *Magyar Sporttudományi Szemle* 16 : 63 pp. 4-8. , 5 p. (2015).
- [49] G. Kasum- L. Lazarević- S. Jakovljević- L. Bačanac (2011) Personality of Male Wheelchair Basketball Players and Nonathlete Individuals with Disability. *Facta Universitatis Series: Physical Education and Sport* 2011, (9), 4: 407-415.
- [50] G. Kasum- M. Mladenović (2017) The Self-Perception of Athletes with Disability. *Physical Culture* (71), 2017.1: 43-54.
- [51] AM. Kissow (2015) Participation in physical activity and the everyday life of people with physical disabilities: a review of the literature. *Scandinavian Journal of Disability Research* 17: 144-123. (2015).
- [52] R. Komáromi (2003) A megváltozott munkaképességű és fogyatékos munkavállalók munkaerő-piaci integrációjáról. *Esély*, 5, 27-59.

- [53] K. Kovács (2017) A sportolás és rizikómagatartás összefüggései a társadalom periferiáján élő fiatalok körében. In: Fábrián, Gergely; Szoboszlai, Katalin; L. Hüse, A társadalmi periferián élő gyermekek és fiatalok rizikómagatartásának háttere. Nyíregyháza, Magyarország: Periféria Egyesület, 2017, pp. 137-147., 11 p.
- [54] K. Kovács (2016a) Sport és inklúzió. In: Inkluzív nevelés - inkluzív társadalom. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2016a. pp. 294-316. ISBN 978-963-318-615-2.
- [55] K. Kovács (2016b) Szabadidő-eltöltés és sportolás a nyíregyházi fiatalok körében. Acta Medicinae et Sociologica 7: 20-21 pp. 112-130., 19 p. (2016b).
- [56] N. Laoues (2017) A család és az oktatási intézmény szerepe a fogyatékkal élő gyermekek fejlődésében pp. 19-49. 31 p. In: A. Vargáné, Nagy, (eds.) Családi nevelés 2. Debrecen, Magyarország : Didakt Kft., (2017).
- [57] N. Laoues-Czibalmos- É. Bácsné Bába- Z. Szerdahelyi- A. Müller (2019c) Sportmotivációs tényezők vizsgálata a 8-18 éves fogyatékossgal élő korosztály körében. Acta Carolus Robertus 9:1 pp. 121-132. 12 p. (2019).
- [58] N. Laoues-, Czibalmos- B. Dobay- A. Müller (2019a) Examination of The Leisure Time-Related Consumption Habits Of Young People With Disabilities With Special Emphasis On Sports. Selye E-Studies 10:2 pp. 34-45. 12 p. (2019).
- [59] N. Laoues-Czibalmos- A. Müller- É. Bácsné Bába (2019b) Fogyatékossgal élő gyerekek sport-fogyasztási szokásainak vizsgálata az akadálymentesített kínálati elemek tükrében. Economica. Szolnok 10:1. pp. 21-29. 9 p. 2019.
- [60] N. Laoues-Czibalmos- A. Müller (2018) Az integráció-szegregáció helyzete egy kutatás tükrében. Különleges Bánásmód 4:4 pp. 19-31. 13 p. (2018).
- [61] A. Lengyel- Cs. Kalmárné- A. P. Rimóczi Szabó (2018) Mindfulness-based tourism products: market potential and sustainability implications. In: Dinya, László; Baranyi, Aranka, XVI. Nemzetközi Tudományos Napok. „Fenntarthatósági kihívások és válaszok” - A Tudományos Napok Publikációi. Gyöngyös, Magyarország. EKE Líceum Kiadó, (2018) pp. 1153-1162., 10 p.
- [62] A. Lengyel (2015) Mindfulness and sustainability: utilizing the tourism context. Journal of Sustainable Development 2015, 8: 9 pp. 35-51.
- [63] A. Lenténé Puskás- M. Biró- B. Dobay- J. M. Pucskok (2018) A szabadidő sportolás kínálati elemeinek, és szolgáltatásainak vizsgálata Magyarország észak-alföldi régiójának szállodáiban. Selye E-Studies, 2018, 9:1 pp. 13-21., 9 p.
- [64] A. Lenténé Puskás- A. Tatár- L. Lente- J. Pucskok- M. Biró- P. Hidvégi (2019) A sport és wellness elemek megjelenése az Észak-alföldi régió három-, négy- és ötcsillagos szállodáinak kínálatában. In: É. Bácsné, Bába, A. Müller, (eds.) "Mozgással az egészségért" A fizikai aktivitás jelentősége a jövő munkavállalóinak egészségmegőrzésében, Nemzetközi Konferencia és Workshop, Válogatott tanulmánykötet. "Movement for health" The importance of physical activity in health protection of future workers: International Conference and Workshop.

Proceedings from the International Conference and Workshop. Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem, 2019, pp. 204-215., 12 p.

- [65] J. J. Martin (2013) Benefits and barriers to physical activity for individuals with disabilities: a social-relational model of disability perspective. *Disability and rehabilitation*, 35(24), 2030-2037.
- [66] G. Michalkó (2012) Research methods for leisure, recreation, and tourism. *Annals of Tourism Research* 39:(2) pp. 1278-1279. (2012).
- [67] R. Mikulán- N. Keresztes- B. Pikó (2010) A sport mint védőfaktor: fizikai aktivitás, egészség, káros szenvedélyek. Pikó Bettina (szerk.): Védőfaktorok nyomában. A káros szenvedélyek megelőzése és egészségfejlesztés serdülőkorban. Budapest. L'Harmattan-Nemzeti Drogmegelőzési Intézet, 2010, 115-130.
- [68] A. Molnár (2019) Fitness trendek az egészség szolgálatában. In: Bácsné, Bába Éva; Müller, Anetta (szerk.) "Mozgással az egészségért" A fizikai aktivitás jelentősége a jövő munkavállalóinak egészség megőrzésében: Nemzetközi Konferencia és Workshop: Válogatott tanulmánykötet = "Movement for health" The importance of physical activity in health protection of future workers: International Conference and Workshop: Proceedings from the International Conference and Workshop. Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem, (2019) pp. 113-120. 8 p.
- [69] T. E. Moran- M. E. Block (2010) Barriers to Participation of Children with Disabilities in Youth Sports. *Teaching Exceptional Children Plus*, 6 (3), n3.
- [70] M. Mór- M. Mező (2016) Fogyatékossgal élők a tanulástól a munkavállalásig. Különleges Bánásmód (2/1.). pp. 17-26. DOI 10.18458/KB.2016.1.17. (2016).
- [71] C. A. Moyer- J. Rounds- J. W. Hannum (2004). A meta-analysis of massage therapy research. *Psychological bulletin*, 130 (1), 3.
- [72] N. A. Murphy- P. S. Carbone (2008) Promoting the participation of children with disabilities in sports, recreation, and physical activities. *Pediatrics*, 121 (5), 1057-1061.
- [73] A. Müller- É. Bácsné Bába (2018) Az egészséges életmód és a sport kapcsolata. *Létavértes, Magyarország: Létavértes SC '97 Egyesület* (2018). 96 p.
- [74] A. Müller- I. Balatoni- L. Csernoch- Z. Bács- M. Bíró- E. Bendíková- A. Pesti- É. Bácsné Bába (2018a) Asztmás betegek életminőségének változása komplex rehabilitációs kezelés után = Quality of life of asthmatic patients after complex rehabilitation treatment. *Orvosi Hetilap*. 159:27 pp. 1103-1112. 10 p.(2018a.).
- [75] A. Müller, C. Pfau, Z. Gabnai, É. Bácsné Bába, A. Borbély, K. Pető (2018b) A gyógy-, wellness- és sportszolgáltatások fejlesztési lehetőségei a gyógyturizmusban egy hazai kutatás tükrében. *International Journal of Engineering and Management Sciences / Műszaki És Menedzsment Tudományi Közlemények* 3:(4) pp. 101-114. (2018b).

- [76] A. Müller- E. Bendíková- J. Herpáiné Lakó- É. Bácsné Bába- W. Łubkowska- B. Mroczek (2019) Survey of regular physical activity and socioeconomic status in Hungarian preschool children. *Family Medicine and Primary Care Review* 21:3 pp. 237-242. 6 p. (2019).
- [77] M. Papp- K. Ráthonyi-Ódor- G. Ráthonyi (2018) Green Aspirations In Sports Based On The Example Of The Triathlon Great Week And Triathlon World Cup In Tiszaújváros. In: Jaromír, Šimonek; Beáta, Dobay (szerk.) *Sport science in motion: proceedings from the scientific conference. Športová veda v pohybe: recenzovaný zborník vedeckých a odborných prác z konferencie. Mozgásban a sporttudomány: válogatott tanulmányok a konferenciáról* Komárno, Szlovákia: Univerzita J. Selyeho, (2018) pp. 318-322. 5 p.
- [78] K. Ráthonyi-Odor- G. Ráthonyi- A. Borbély (2016) Sportolni jó – felelősen a sport népszerűsítéséért. *Agrártudományi Közlemények/Acta Agraria Debreceniensis*:67 pp. 71-76. 6 p. (2016)
- [79] Zs. Sáringerné Szilárd (2014) Fogytékossággal élők sportolási lehetőségei. In: A. Gál, T. Dóczi, Zs. Sáringerné Szilárd, *Társadalmi befogadás a sportban és a sport által* (2014).
- [80] K. B. Sahlin- J. Lexell (2015) Impact of organized sports on activity, participation, and quality of life in people with neurologic disabilities. *PM&R*, 7 (10), 1081-1088.
- [81] G. Shaw- T. Coles (2004) Disability, holiday making and the tourism industry in the UK: a preliminary survey. *Tourism Management*. Volume 25, Issue 3, June 2004, Pages 397-403.
- [82] Gy. Szabó Földesi (2010) Social Exclusion/Inclusion in the Context of Hungarian Sport. *Physical Culture and Sport Studies and Research* 50: 44-59.
- [83] T. Takken- A. Giardini- T. Reybrouck- M. Gewillig- H. H. Hövels-Gürich- P.E. Longmuir- A. Hager (2012) Recommendations for physical activity, recreation sport, and exercise training in paediatric patients with congenital heart disease: a report from the Exercise, Basic & Translational Research Section of the European Association of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation, the European Congenital Heart and Lung Exercise Group, and the Association for European Paediatric Cardiology. *European journal of preventive cardiology*, 19 (5), 1034-1065.
- [84] A. Tatár- A. Lenténé Puskás- M. Biró- M. J. Pucskó- P. Hidvégi (2019) Accessible tourism services in the North Great Plain region. *Különleges Bánásmód* 5:1 pp. 77-81. Paper: DOI 1.18458/KB.2019.1.77, 5 p. (2019).
- [85] T. Thorlindsson- R. Vilhjalmsson (1991) Factors related to cigarette smoking and alcohol use among adolescents. *Adolescence*, 26 (102), 1991, 399-418.
- [86] R. T. Tranter- R. Slater- N. Vaughan (1991) Barriers to mobility: physically-disabled and frail elderly people in their local outdoor environment. *International journal of rehabilitation research. Internationale Zeitschrift für Rehabilitationsforschung. Revue internationale de recherches de readaptation*, 14 (4), 303-312.

- [87] Z. Varga (2019) Rekreációs turizmus Nyugat-Magyarországon. *Köztes-Európa*, 11 (1.), 115-125.
- [88] S. White- H. Kuper- A. Itimu-Phiri- R. Holm- A. Biran (2016) A qualitative study of barriers to accessing water, sanitation and hygiene for disabled people in Malawi. *PloS one*, 11 (5).
- [89] J. Váradi- K. Kovács (2019) Szabadidő-eltöltés és egészségmagatartás. In: K. Kovács, T. Ceglédi, C. Csók, Zs. Demeter-Karászi, Á. R. Dusa, H. Fényes, A. Hrabéczy, Zs. Kocsis, K. E. Kovács, V. Markos, B. Máté-Szabó, D. K. Németh, K. Pallay, G. Pusztai, F. Szigeti, D. A. Tóth, J. Váradi, - Lemorzsolódott hallgatók 2018. Debrecen, Magyarország: University of Debrecen, Cherd, 2019, pp. 80.-101.
- [90] R. B. Zabriskie- N. R. Lundberg- D. G. Groff (2005) Quality of life and identity: The benefits of a community-based therapeutic recreation and adaptive sports program. *Therapeutic Recreation Journal*, 39(3), 176.
- [91] C. Pfau (2016). Hallgatói szabadidősport szervezése és jellemzői a felsőoktatásban. *TAYLOR*, 8(4), 5-15.
- [92] C. Pfau- S. Domonkos (2016). Szabadidősport a felsőoktatásban= Leisure sport activities in universities. *TAYLOR*, 8(2), 111-117.
- [93] C. Pfau (2015). Analysis of the leisure sport activities in University of Debrecen. *APSTRACT: Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 9(1033-2016-84281), 75-80.
- [94] Nagy, A., -Tobak, J. (2014): Lakossági sportolási és sportfogyasztási szokások vizsgálata. *Magyar Sporttudományi Szemle*. 15(2):47.
- [95] Lengyel, A, (2015), *Extending tourism's role in the tourism - meditation - creativity - innovation - sustainability trajectory*. In: Dunay, Anna (szerk.) *Proceedings of the 5th International Conference on Management 2015 : Management, Leadership and Strategy for SMEs' Competitiveness*. Gödöllő, Magyarország : Szent István Egyetemi Kiadó, (2015) pp. 543-548. , 6 p.